De Levende Natuur 17 (14):330-332 (1912)

(nieuw voor ons land). Mycena epipterygia, sanguinolenta, alcalina, filopes, galericulata. Omphalia fibula. Hygrophorus niveus en miniatus, Lactarius deliciosus, vietus, torminosus, blennius piperatus (var. exsuccus), vellereus, rufus, mitissimus. Russula nigricans, delica, lepida, rubra foetens, Queletii, vesca, cyanoxantha, heterophylla, pectinata, ochroleuca, fragills, drimeia, citrina, lutea, ochracea. Cantharellus cibarius en de witte var. neglectus, aurantiacus infundibuliformis, Marasmius urens, oreades, scorodonius. *Agaricaceeën rhodosporeeën:* Clitopilus orcella. Nolanea pascua. Claudopus variabilis. *Agaricaceeën ochrosporeeën:* Inocybe rimosa, geophylla, sambucina (nieuw voor ons land). Hebeloma sinapizans, crustuliniforme, Flammula sapinia en astragilinus (beide nieuw voor ons land), Galera Bryorum. Paxillus involutus, Cortinarius elatior, mucosus, cinereo-violaceus, albo-violaceus, bolaris, pholideus, cinnabarinus, cinnamomeus, semi-sanguineus, armillatus, hinnuleus, paleaceus, napus en decoloratum (de laatste drie nieuw voor ons land) Bolbitius vitellinus. *Agaricaceeën Melanosporeeën:* Stropharia semiglobata. Hypholoma sublateritium, fasciculare, appendiculatum, hydrophilum. Panaeolus retirugis. Gomphidius viscidus. *Polyporaceeën:* Boletus luteus, flavus, badius, piperatus, bovinus, variegatus, chrysenteron, subtomentosus, edulis, luridus, versipellis, scaber. Polyporus amorphus. Polystictus perennis, versicolor. *Hydnaceeën:* Hydnum imbricatum, ferrugineum, velutinum, melaleucum, cyathiforme, amarescens. Irpex obliguus. *Telephoraceeën:* Telephora laciniata. Stereum hirsutum, Sanguinolentum. *Clavariaceeën:* Clavaria coralloides, formosa, flava. Calocera viscosa. *Tremellaceeën:* Exidia glandulosa, *Gasteomyceten Phallaceeën:* Phallus impudicus. *Nidulariaceeën:* Crucibulum vulgare. *Lycoperdaceeën:* Lycoperdon gemmatum, furfuraceum. Scleroderma vulgare. *Hymenogastraceeën:* Rhizopogon luteolus. *Ascomyceten Helvellaceeën:* Leotia lubrica. *Pyrenomyceten:* Xylaria hypoxylon.

Ondanks het ongunstige weer hebben wij toch een paar prettige excursies gemaakt en het *gezamenlijk* determineeren des avonds heeft vooral uitstekende resultaten opgeleverd. Op dit laatste kan niet genoeg de aandacht gevestigd worden.

De volgende plaatwerken werden geraadpleegd: Krombolz, Pilze; Sowerby, »Coloured Figures of Englisch Fungi«; Cooke Illustrations of British Fungi; Gillet, Champignons de France; Sturm Deutschlands Flora, die Pilze Deutschland; Michael »Führer für Pilzfreunde« 3 dl.; Migula, in Thomes Flora von Deutschland; Rieckel, Die Blätterpilze Deutschlands, etc.

Wij gebruikten onderstaande determineerboeken: Constantin et Dufour »Nouvelle flore des Champignons«; Bigéard, Flore des champignons supérieurs de France; Lindau »die höhere Pilze«; Destrée Handleiding tot het bepalen van de in Nederland groeiende Hoogere zwammen Oudemans »Révision des Champignons«; Migula »Révision des Champignons,« Rieckel Die Blätterpilze Deutschlands etc.; Ruys, »De Paddenstoelen van Nederland«; Wünsche, die Pilze; Bataille, Flore monographiquedes Amanites et Lépiotes; Fries, Hymenomycetes Europaei; benevens: Dictionaire iconographique de champ. supérieurs par Maurice C. de Laplanche, een uiterst practisch boek, om gemakkelijk te vinden in welk boek een bepaalde paddestoel afgebeeld is.

CATHARINA COOL,
Consul voor Noord-Holland.
Haarlem.

NACHTELIJKE EXCURSIES.

(Vervolg van blz. 286).

TOEN we onze hemelsche wandeling begonnen, hadden we een mooi punt van uitgang: de hemelpool; ook de Groote Beer, zoo overbekend, was een prachtige gids en houvast. Nu we echter de sterren die zich rondom de pool bevinden besproken hebben, ontbreekt ons dat »Anhaltspunkt«, ontbreekt ons eenigszins een punt of sterrenbeeld, dat, gemakkelijk voor iedereen te vinden, ons kan dienen als wegwijzer in den wirwar van sterrenwerelden.

Daarom, dacht ik mij thans een andere manier te volgen. Toen ik jaren geleden begon

De Levende Natuur 17 (14):330-332 (1912)

mij eenigermate te oriënteeren aan den hemel, ben ik niet, zooals schier elk studieboek aangeeft, aangevangen met de circumpolaire sterren, maar met een sterrenbeeld, dat juist in dien tijd (het was December) in volle pracht aan het Zuidelijke firmament schittert; en dit sterrenbeeld heeft mij in ééns zooveel schoons en een zoo overweldigende majesteit doen zien, dat ik geen berouw heb, juist daarmede het eerst kennis gemaakt te hebben. Dit sterrenbeeld is *Orion*.

Indien we ons te ongeveer 10 uur 's avonds (begin November) naar den O. Z. O. gezichtseinder keeren, zien we daar een donkerroode ster en daaronder drie sterren op één lijn

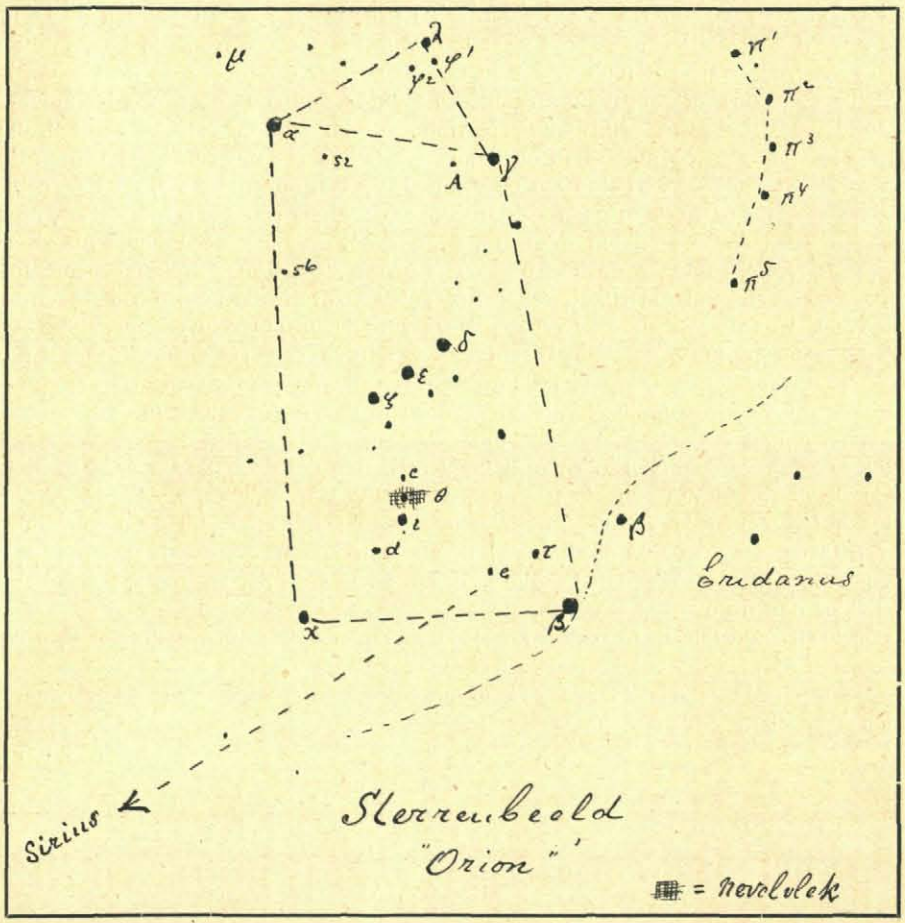

gelegen. Dit is Orion. Door middel van bijgaand kaartje kunt u zich gemakkelijk terechtvinden in die hemelstreek.

Geen sterrenbeeld biedt m. i. zooveel merkwaardigs als Orion; men zoude avonden noodig hebben om het geheel te bestudeeren.

Laten we eerst maar eens de *sterren* bekijken, er rest ons dan nog eene verrassing: een bijzondere en zeer mooie nevelvlek. Die donkerroode ster (α) heet Bethelgeuze. Deze behoort weer tot het type der sterren, wier oppervlakte waarschijnlijk met groote donkere vlekken bedekt is en wier gloed en levenskracht in hunne laatste periode verkeeren. Rechts van

De Levende Natuur 17 (14):330-332 (1912)

haar bevindt zich γ (Bellatrix), een mooie ster van de tweede grootte. Ongeveer een gelijkzijdigen driehoek daarmede vormt λ, 3e à 4e grootte; op de oude sterrencatalogi komt zij voor als nevelvlek. Dit zijn de catalogi, die tusschen 127 v. Chr. en 1400 n. Chr. vervaardigd zijn. Waarschijnlijk is dit aan haar betrekkelijk flauwen glans toe te schrijven, want voor een middelmatig gezicht doet zij zich ook nu nog min of meer nevelachtig voor, ofschoon het altijd een open vraag zal blijven of zij wellicht toen niet door een nevelachtige massa omgeven was; deze nevelstof behoeft zich natuurlijk niet letterlijk *om* de ster gegroepeerd te hebben; maar kan eenvoudig in één gezichtslijn met haar gelegen geweest zijn; hetzij er voor, hetzij er achter.

Links onderaan vinden we $\varkappa$, een ster der 3e grootte en rechts onderaan prijkt met een wit-blauw licht de schitterende Rigel. Dit is met Sirius zoo ongeveer de helderste ster van onzen hemel. Vooral als het flink vriest en de atmospheer dus droog en heel helder is, toont dit hemellichaam ons in zijne flikkering allerlei kleuren van rood en groen tot zuiver wit of blauw toe. Is Bethelgeuze een kwijnende zonnewereld, hier hebben we een bol, die in de kracht des levens is en op millioenen en millioenen mijlen afstand zijn helle lichten door den wereldaether laat flonkeren. Laten we onze phantasie een oogenblik vrij spel — echter niet zonder bij analogie te werk te gaan — dan kunnen we ons zoo goed voorstellen, niet waar, dat daar om Bethelgeuze planeten wentelen, wier levenskrachten, afhankelijk als zij zijn van die der moeder, afnemen, werelden waarop 't leven zich teruggetrokken heeft tot in de warmste streken, terwijl om Rigel wellicht planeten zweven, die nog in vloeibaren toestand verkeeren en waarop — althans volgens *onze* begrippen geen leven mogelijk is, bollen waarin en waarop de vreeselijke krachten der natuur een reuzenstrijd strijden en zoo voorbereiden de plaats, waarop eens 't mysterievolle leven zal bloeien. Overal een worden en vergaan, maar geen totale vernietiging, noch in den micro-, noch in den macrocosmos!

Maar, »revenons à nos moutons«!

Rigel heeft alle pogingen om zijn afstand te meten doen falen. Op haar tocht door de ruimte is zij vergezeld van een klein sterretje, dat $9^1/_2''$ van haar verwijderd is. Alleen door zeer sterke telescopen is van deze gezellin iets te zien δ, ε en ι zijn de 3 sterren van den gordel van Orion. Deze worden ook dikwijls de »Drie Koningen« genoemd. De eerste δ, bevindt zich precies op den hemel-aequator. Alle drie zijn zij van de derde grootte; δ is echter iets minder helder dan de overige twee.

In een loodrechte lijn staan onder die »Drie Koningen« drie andere sterren, C, θ en ι. Om de ster θ heen spreidt zich de beroemde nevelvlek uit.

En die θ èn de nevelvlek zijn een afzonderlijke bespreking zeer zeker waard. Een volgenden keer dus hierover meer.

Heemstede. H. A. KUYPER.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Zeer geachte redaktie!

Mag ik u vriendelijk verzoeken ook dit stuk, naar aanleiding van Dr. Buekers' antwoord op de beoordeeling van zijn boek »Onze Kevers« door mij, in uw gewaardeerd tijdschrift op te nemen.

Na wat ik gezegd heb van de waarde van dit werk, laat ik het verdere oordeel over aan belangstellenden in de studie der Nederlandsche kevers. Hetzelfde doe ik ook voor de wijze *hoe* Dr. B. mijne »Coleoptera Neerlandica« geraadpleegd heeft. Ik neem de uitdrukkelijke verzekering, dat dit werkelijk geschied is, zonder twijfel aan; mijne bedoeling was natuurlijk te zeggen: »*beter* geraadpleegd had.« Wanneer ik schrijf »*werkelijk* geraadpleegd had«, dan wil zulks nog niet zeggen dat ik Dr. B.'s verklaring niet geloof. Op mij intusschen maakt het